

Реквієм по мрії

КУПИТИ

У 2001 році на основі цього роману режисер Даррен Аронофскі зняв однойменний фільм, який став культовим. Головні ролі виконали Еллен Берстін, Джаред Лето, Дженніфер Коннеллі та Марлон Вайанс

Самотня вдова Сара щодня бачила по телевізору, як життя людей раптово змінювалось на краще. Вони зривали джекпот. Одружувалися. Сини поверталися додому. Усі раділи. Тому вона, навіть ризикуючи на тиждень залишитися без обіду, поспішала викупити телевізор із ломбарду, куди його знову заніс її син Гаррі. Сара не могла жити без телевізора. А Гаррі не міг жити без дози...

Та одного разу все зміниться: Сарі зателефонують із телешоу, у Гаррі та його друга Тайрона з'явиться ідея власного бізнесу, а кохана дівчина Гаррі, художниця Меріон, знову візьме до рук пензлі. Їхня мрія стане реальнішою за будь-яку річ, світ лежатиме у їхніх долонях, як на тарілці... Мрія вимагатиме лише невеликої, тимчасової поступки. А тоді прозвучить реквієм по тих, хто заради примари зрадив життю і втратив у собі людину.

ПЕРЕДМОВА

Як я вчився у школі, то думав: щоб бути письменником, треба бути мертвим. Бути мертвим або походити здалеку — з Англії, Середнього Заходу чи Франції. Одним з найглибших, хоч і трохи периферійних прозрінь, що осяяли мене, коли я читав «Останній поворот на Бруклін» Г'юберта Селбі, стало те, що мій населений робочим людом Бронкс виявився гідним матеріалом для Мистецтва; що голоси, вулиці й жести, які я так добре знав, були такі ж людські, такі ж цінні й гідні поваги, як і будь-які з тих, що описані всіма цивілізаціями упродовж усіх сторіч існування літератури.

Тому я відкладав «Останній поворот на Бруклін» зі страшним усвідомленням того, що якби мені бажання, пильне око та чутливе вухо, то з мене міг би вийти письменник.

Уже пізніше, як став значно старший, я зрозумів, що талант і матеріал нічого не варті без дечого, чим Селбі володіє й що проявляється в нього на кожній сторінці кожної книжки. Любов — прощення й спів-чуття, що підносять дух усіх нищих псів, які населяють його світ: загублених, розпусних, бездушних і нерозумних. Мистецтво полягає в його здатності олюднювати те, що здається нелюдським, і таким чином водночас робити людянішими й читачів.

Ніхто не вміє передати нутрянного почуття людського страждання так, як Селбі, — ці жорстокі галюцинації про милосердя, про мир, про любов, про легку прогулянку; про нищівний біль героїнової ломки; задушливу лють батьківської-подружньої- сексуальної клаустрофобії; скрип гвинтиків параноїдальної мані, що затягу. ються тугіше; жалюгідна грандіозність передаваних по колу мрій; страх перед неминучим світанком.

Селбі сягає глибоко під шкіру і в голови нижчих прошарків, виносячи звідти інфернальні монологи, по вінця сповнені трагічно пошматованими ілюзіями, короткочасними екстазами й лютою одержимістю, що безперервно шумлять і вирують на кожній сторінці.

У найсильніших місцях він буквально змушує нас співчувати оглушливим ударом.

«Реквієм по мрії» описує крах чотирьох осіб — трьох молодих і однієї старшої. Тут Селбі показує натуру людей залежних: від дурману, надії, від трагічно дитячих видінь раю на землі. Навіть коли ці персонажі злітають до сьомого неба, попереду все одно видніється страхітливе поверження, але хоч читач і усвідомлює це наперед, він не може захиститися від майже нестерпного страждання, деградації й забуття, які є ціною мрій для безсилих.

«Реквієм по мрії» є квінтесенцією Селбі, його наповнюють моменти, від яких читач відчувається як мимовільний коментатор катастрофи «Гінденбурга», що ридав: «Ох, люди!»

Селбі дарує нам ще одну змогу відчути біль за його людей, — а значить, відчути любов до того, що зазвичай любові не викликає.

Річард Прайс

Нью-Йорк, січень 1988 року

ВСТУП ДО НОВОГО ВИДАННЯ

«Реквієм по мрії» був уперше виданий у 1978 році. Знати, що його ще й досі видають і готують нові редакції, для мене неймовірно втішно. Крім того, за книжкою ще й знімають фільм, виробництво якого заплановане на середину квітня цього року. Тож книжка ще й досі живе і дихає (як і я сам).

У тому, що все це діється зараз, у часи «незрівнянного недостатку», я бачу дещо прекрасне й іронічне. Велика американська мрія для багатьох здійснюється. Зрозуміло, я вважаю, що гонитва за американською мрією не тільки даремна, а й саморуйнівна, тому що врешті вона знищує усе й усіх, хто бере в ній участь. Це стається просто за визначенням, бо гонитва ця виховує в людях що завгодно, крім важливих речей: чесності, етики, правди — самих наших душ і сердець. Чому? Причина проста: бо Життя — це віддавати, а не отримувати.

Я не пропоную людям роздати все бідним і безпритульним — а їх серед загального достатку ще й досі мільйони — надіти волосяницю й піти на вулицю з жебрачою мискою. Саме по собі це не більш корисно, ніж гонитва за «бажаним». Я не боюся грошей і знаю, що на них можна купити. Я був би радий мати повен будинок всячини — звісно, мені для цього спочатку потрібен будинок. Я бував голодним і не бачу в голоді нічого благородного. Як не бачу нічого благородного в споживанні вишуканих страв, хоча їсти, безперечно, набагато краще, ніж голодувати. Але вірити, що накопичення різного мотлоху є метою життя, — це божевілья.

Мені здається, що ми всі маємо власну мрію, власне бачення, власний спосіб віддавати, але ми з багатьох причин боїмося йти цією дорогою або навіть визнавати й приймати її існування. Але відкидати своє бачення — значить продати душу. Наживати — значить жити химерою, повертатися спиною до правди, у той час як наше Бачення — це пробіски тієї прав. ди: ясно, що ніщо зовнішнє не може по-справжньому формувати мій внутрішній світ, моє Бачення.

Що трапиться, якщо я повернуся спиною до свого Бачення і витратиму час і сили на здобування речей — складових американської мрії? Я стану стурбованим, мені буде незатишно у власній шкірі, бо почуття провини за те, що я відвернувся від свого «я», зрадив своє Бачення, змусить мене просити прощення за власне існування, за жагу до самоствердження, котра виникає, коли дивишся на життя як на змагання. Мені доведеться накопичувати різні речі, намагаючись угамувати й задовольнити те неясне відчуття незадоволення, що гризтиме мене середини.

Звісно, далеко не всі люди відчувають такі муки, але їх чимало, і вони гадки не мають, що з ними не так. Я впевнений, що психологи мають термін для цієї невловимої тривоги, але нас знищує причина, а не класифікація недуги. Мільйонам людей сходить з рук те, що ми вважаємо огидним, і вони процвітають. Принаймні так здається. Але я зі свого досвіду абсолютно точно знаю, що в цьому житті безплатних

сніданків не існує, і врешті нам доводиться брати на себе повноту відповідальності за свої дії, за все, що ми зробили й чого не зробили.

Ця книжка оповідає про чотирьох людей, що гналися за американською мрією, а також про результати цієї гонитви. Вони не знали різниці між Баченням свого серця й ілюзією американської мрії. Переслідуючи ілюзію, вони втратили змогу відчутти правду, що відкривалася їхньому Баченню. І в підсумку вони втратили все, що цінували.

На жаль, я підозрюю, що реквієму по тій самій Мрії не буде ніколи, просто тому, що вона знищить нас, перш ніж ми отримаємо змогу оплакати її загин. Можливо, час доведе, що я помиляюсь. Як казав містер Гемінґвей, «хіба ж не мило так думати?».

*Г'юберт Селбі-молодший
Лос-Анджелес, 1999 рік*

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ